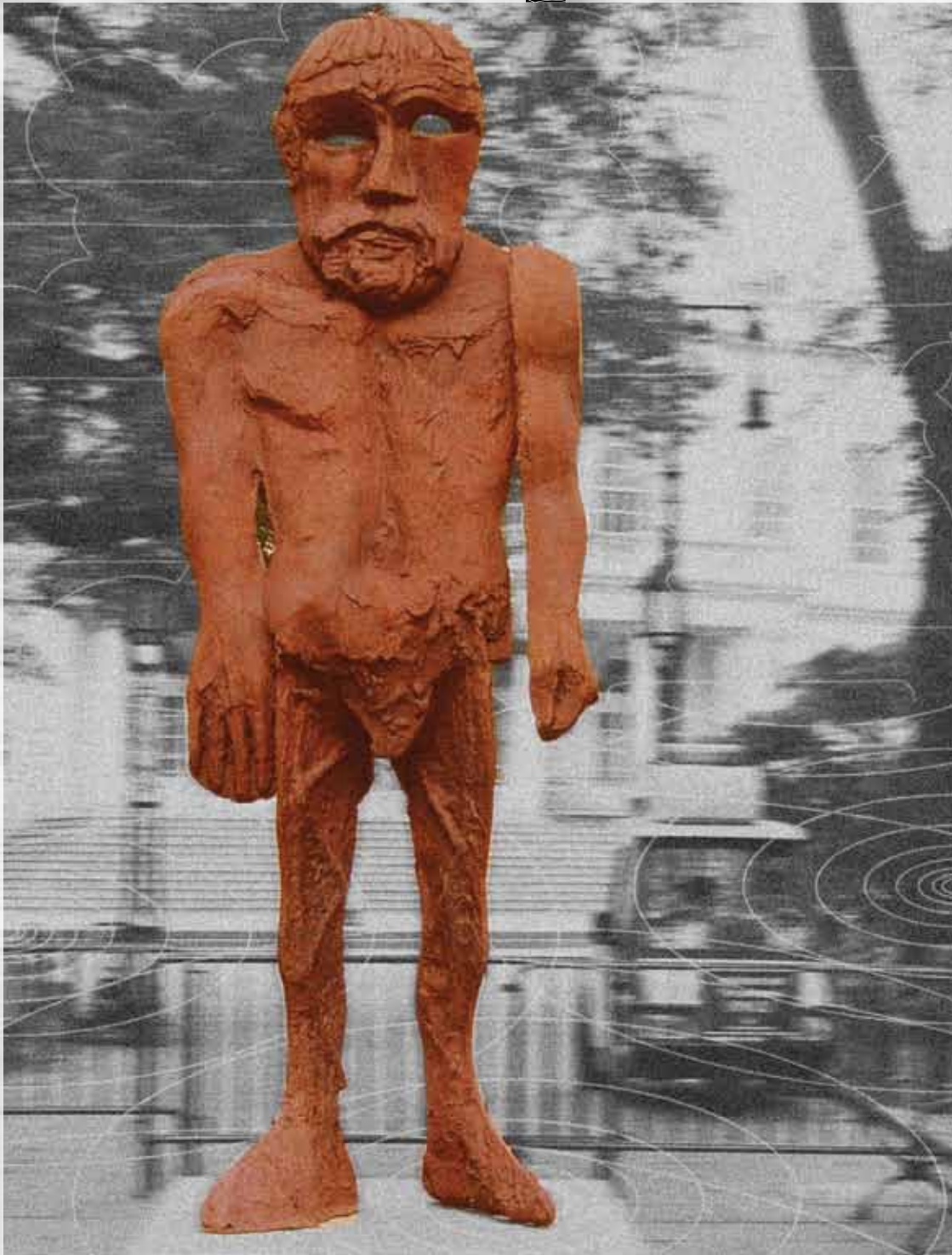

klarsiek is wat
Levenskrachtig is

HISTORISCHE UITGEVERIJ

Waarde Lezer,

van harte verwelkomen we als nieuw auteur Jelle Reumer, dynamisch directeur van het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam, hoogleraar paleontologie aan de Universiteit Utrecht, en stand-up columnist in de Amsterdamse Balie. Het eerste exemplaar van zijn nieuwe boek, *De mierenmens: een evolutieparadox*, is in de voorbeeldige Rotterdamse boekhandel Donner overhandigd aan de peetvader van de Nederlandse biologen, Midas Dekkers.

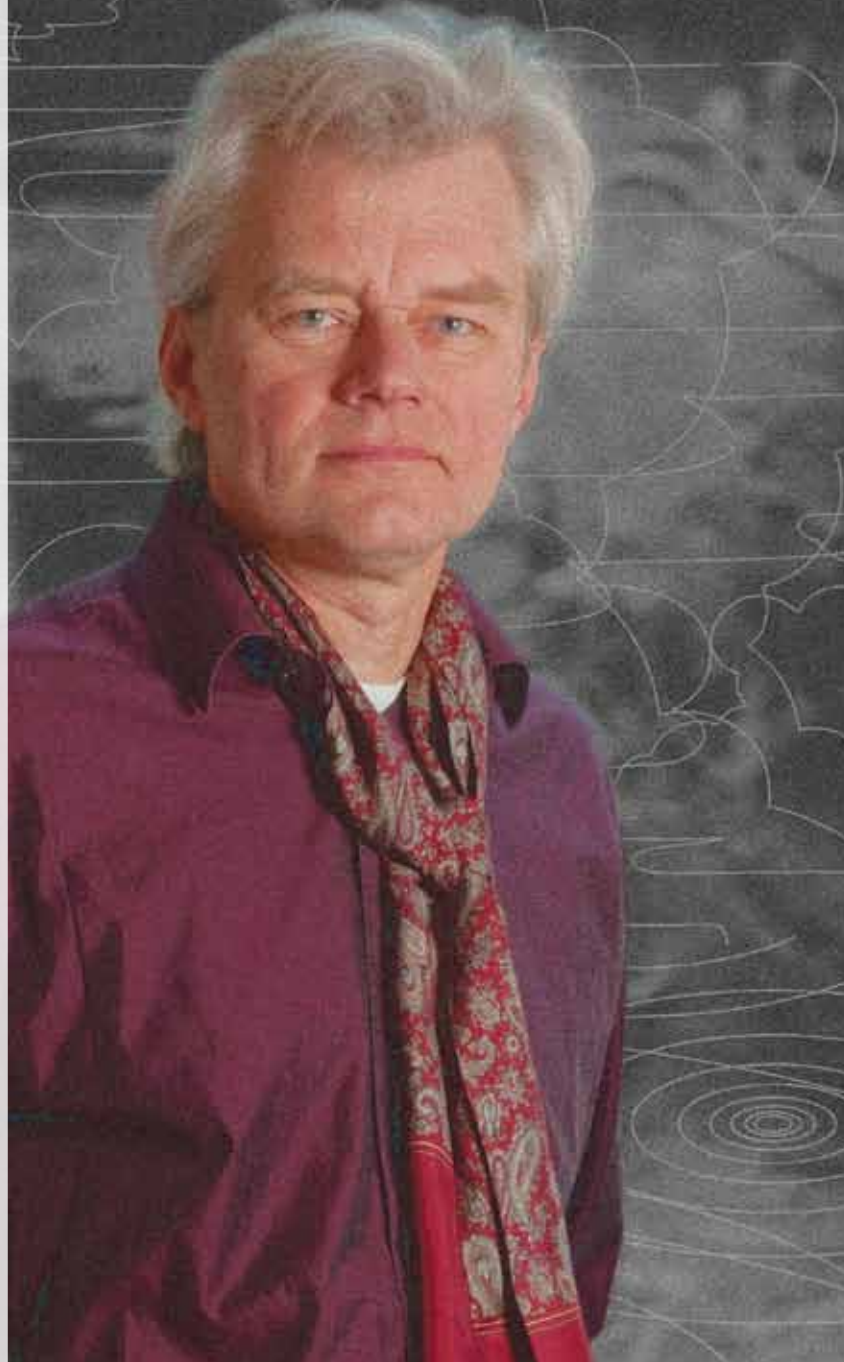
Het jaar van de klassieken is nog niet voorbij: vertaler Piet Schrijvers, in het voorjaar gelauwerd met de Martinus Nijhoff Prijs, laat zijn schitterende en alomtgeprezen vertaling van Lucretius' *Natuur van de dingen* dit najaar volgen door een nieuw standaardwerk, de publicatie van de *Aeneas* van Vergilius. Momenteel bereidt Schrijvers een integrale vertaling voor van de tragedies van Seneca. Piet Gerbrandy's vertaling van Quintilianus' *Opleiding tot redenaar* viert in 2011 haar tienjarig bestaan met een zesde druk. De handelseditie van Gerbrandy's proefschrift *De gong en de rookberg* is in Spui25 ten doop gehouden met als peetmoeder de historierijke Amsterdamse boekhandel Athenaeum.

Dick van Halsema levert met *De kamer van Leopold* een eerste, meeslepemde voorproeve af van zijn biografie van Jan Hendrik Leopold, een dichter wiens invloed doorzindert tot in onze tijd. Een levensbeschrijving die opgebracht wordt door een levenslange liefde voor de poëzie van Leopold, een buitengewone en unieke kennis van het dichterschap, en een grondige studie van leven en werken van de classicus en dichter.

Lang was Luuk van Middelaars debuut *Politicide. De moord op de politiek in de Franse filosofie* onverkrijgbaar, maar nu is het herdrukt. Het is interessant om *Politicide* zij aan zij te leggen naast zijn alomtbejubelde *Passage naar Europa*, twee historische zijdes van een halve eeuw politieke filosofie. Op briljante wijze wordt in *Politicide* korte metten gemaakt met de politieke onverantwoordelijkheid van meer dan een halve eeuw Franse filosofie – en ook dit thema zingt nog steeds rond in de huidige tijd.

Patrick Everard
uitgever

Jelle Reumer (1953) is directeur van het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam, en als bijzonder hoogleraar paleontologie verbonden aan de Universiteit Utrecht. In een uiterst vruchtbare combinatie van evolutiebiologie en paleontologie reconstrueert hij hoe aan de hand van fossiele overblijfselen en biologische verschijnselen de oneindig lijkende biodiversiteit van miljoenen soorten dieren en planten is gevormd. Als auteur van onder meer *De ontplofte aap* (2005), *Opgeraapt Opgevist* (2008), en *Een prachtige puinhoop* (2009) heeft Reumer zich al laten kennen als een scherpzinnig onderzoeker, een inventief denker en monter schrijver. Met *De mierenmens* gidst Jelle Reumer ons met verve door het hedendaags museum van de permanent wisselende tentoonstelling van de evolutie.

'Het individu bestaat dankzij het afsterven en vervangen van versleten lichaamsonderdelen, de soort bestaat dankzij het sterven van individuen, en door het ooit uitsterven van de menselijke soort zal het aardse ecosysteem overleven.' – **Jelle Reumer**

Jelle Reumer

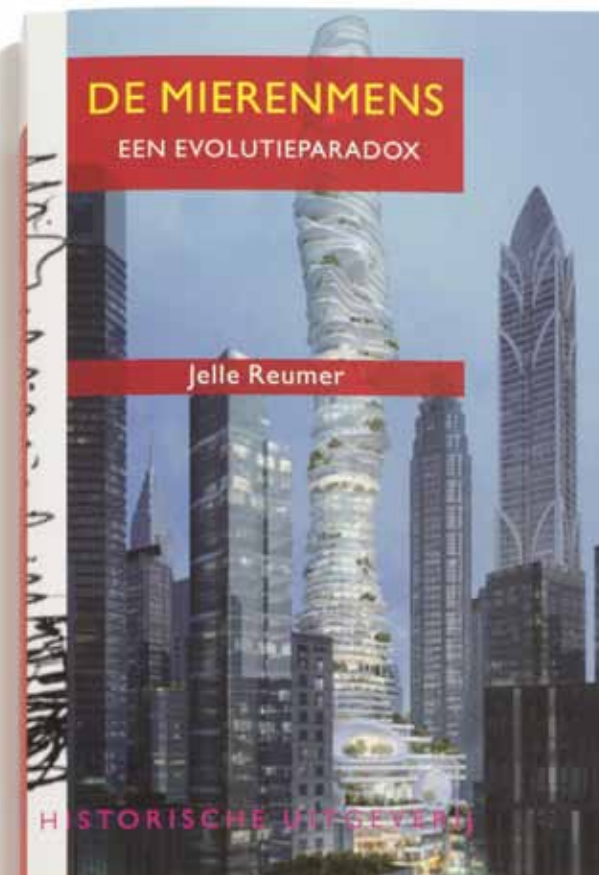
DE MIERENMENS

Een evolutieparadox

NIETS WIJST EROP dat de evolutie het ontstaan van de mens als doel heeft gehad. En niets wijst erop dat het leven draait om één enkel individu. Hoe komt het dan dat we onszelf toch zo belangrijk, zo uniek vinden? Hoewel de gedragingen van groepen mensen structureel gelijkenis vertonen met wat wel een superorganisme is genoemd, een termietenstaat, is ieder individueel lid van zo'n groep er stellig van overtuigd dat hij zich beweegt met volledige controle over zijn eigen gedachten, eigen handelingen, en eigen gevoelens. Over deze ietwat ongemakkelijke paradox gaat *De mierenmens*.

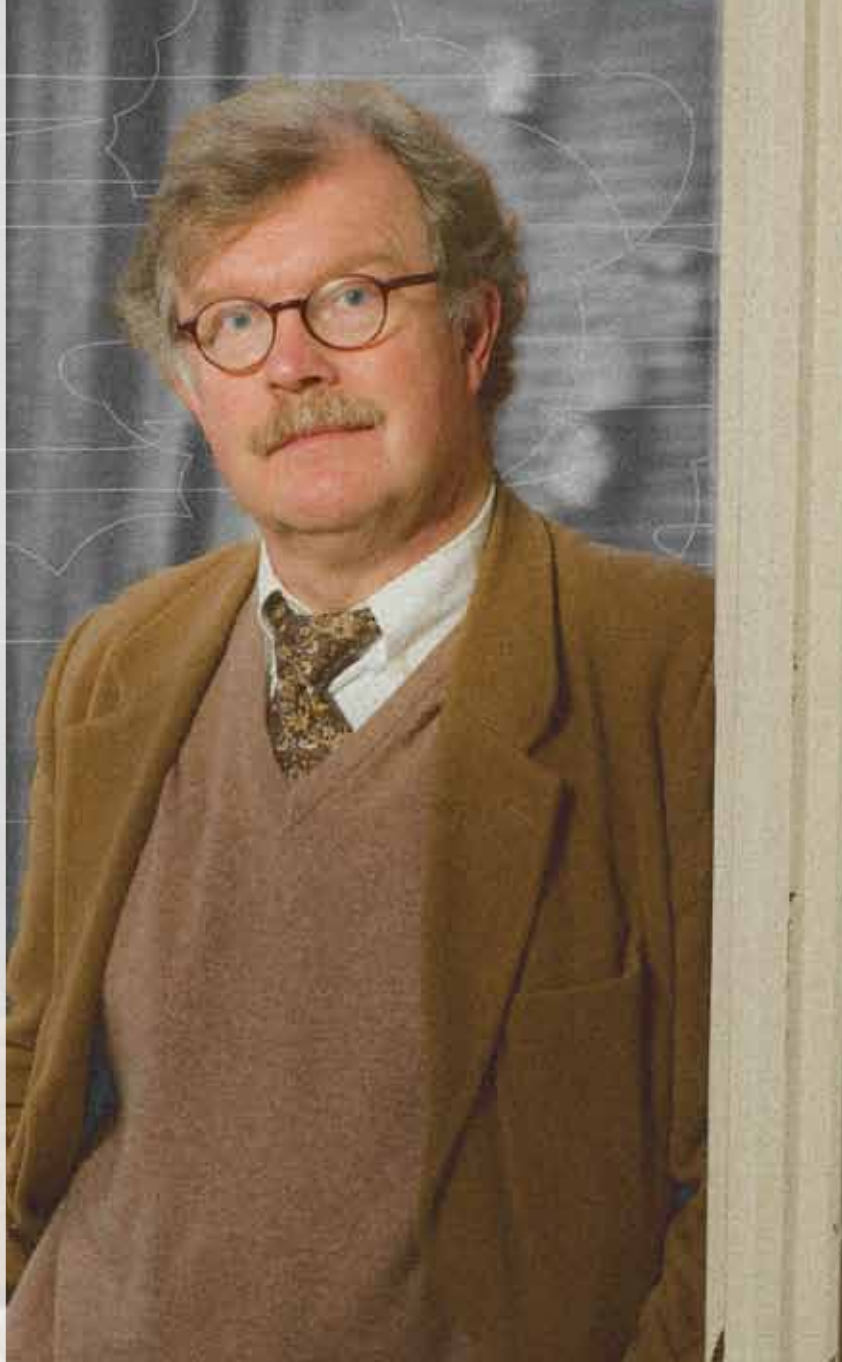
Vanuit een oorspronkelijke verwondering voert Jelle Reumer ons langs de gebeurtenissen van onze tijd, waarin een tot in het absurde doorgevoerde individualisering samen lijkt te vallen met een bijna dwangmatig groepsgedrag dat doet denken aan een school vissen of een zwerm spreeuwen. Leeft de mens steeds liever teruggetrokken in een zelfgekozen privé-domein, of vormt hij een steeds

beter aangepaste schakel in een superbrein – opgebouwd uit de gezamenlijke hersenen van al die mensen die via onzichtbare glasvezeldraden met elkaar verbonden zijn? Op zijn zoektocht naar de verklaring van deze paradox ziet Jelle Reumer een nieuwe, nog niet eerder beschreven mensensoort vorm krijgen, die de evolutie meer recht lijkt te doen dan ons lief is. *De mierenmens* is geen futuristisch of apocalyptisch scenario. Integendeel. Jelle Reumer houdt zich aan dezelfde feiten als waar het leven zich al een evolutie lang aan heeft gehouden, want ook de toekomst is aan de evolutie.

De mierenmens | Jelle Reumer | € 19,50 | ISBN 978-90-6554-485-8 | NUR 922 | 148 blz. | paperback | vormgeving Hannie Pijnappels | verschenen

Wessel Krul (1950) is hoogleraar cultuurgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zijn onderzoek naar de cultuurgeschiedenis van het landschap, naar de verbeelding van de natuur in de Europese beeldende kunst en literatuur, en naar de filosofie van de beeldende kunstenaar die het landschap vormgeeft, is uniek. Bijna terloops ontwerpt Wessel Krul een nieuwe discipline, waarin landschapsgechiedenis, landschappelijke verbeelding en landschapsfilosofie in natuurlijke samenhang worden gepresenteerd. Wessel Krul is tevens vertaler van politiek filosofen als John Stuart Mill en Thomas Hobbes, en van kunsttheoretische beschouwingen als die van Lessing *Laocoön: over de grenzen van schilderkunst en poëzie*, Burke *Filosofisch onderzoek naar de oorsprong van onze denkbeelden over het sublieme en het schone*, en Danto *Komedie van de overeenkomsten: essays over kunst, filosofie en geschiedenis*.

‘De droom van het landelijke geluk heeft een lange traditie in de Europese cultuur. Maar altijd is zij tijdelijk, en dient zij tot voorbereiding van iets anders.’

-Wessel Krul

Wessel Krul LANDSCHAP VAN VERLANGEN

De Europese pastorale

DE ‘NATUUR’ IS een uitvinding van stadsbewoners. En geen recente uitvinding. Wat heden ten dage zichtbaar is in een veelbesproken televisieprogramma als *Boer zoekt vrouw* staat feitelijk in een zeer lange westerse traditie. Door de eeuwen heen hebben dichters, schrijvers en kunstenaars tegenover het leven in de grote stad het ideaal gesteld van een onbezorgd bestaan op het platteland. Vrijheid, eenvoud, oorspronkelijkheid en ware vreugde waren alleen daar te vinden, ver weg van alle drukte en zakelijke verplichtingen.

Landschap van verlangen laat zien dat het verlangen naar ‘buiten’, naar landelijk geluk is ontstaan in de klassieke oudheid, en sedertdien talloze artistieke producten heeft opgeleverd, van tuinen en parken tot natuurpoëzie en landschapsschilderijen.

Niet alleen het gemak waarmee Wessel Krul dit Europese verschijnsel blootlegt, toont zijn uitzonderlijke kracht als historicus, maar vooral de messcherpe duiding die hij eraan geeft. Want hoewel de harmonie met de natuur meestal slechts in een kortstondige en vaak utopische excursie blijkt uit te monden, weerspreekt hij het gemakzuchtig en ‘stadse’ cynisme, dat het landelijk verlangen afdoet als lege

nostalgie. Iedere periode van terugverlangen blijkt telkens een voorbereiding te zijn voor culturele vernieuwing.

Landschap van verlangen volgt de vele pogingen uit de Europese traditie om terug te keren tot authentieke ervaringen, zowel van het landelijke leven als van de elementaire zeggingskracht van de klassieke architectuur. Krul is behalve de historicus en de archeoloog van dit landschap, ook de psycholoog ervan, als hij vaststelt dat het hevige verlangen ‘om ons leven te veranderen’, dat in alle culturele lagen doorklinkt even onmogelijk als onafwendbaar is.

Landschap van verlangen | Wessel Krul |
€ 35,00 | ISBN 978-90-6554-122-2 | NUR 680/694 |
320 blz. | gebonden | geïllustreerd |
vormgeving Rudo Hartman |
verschijning februari 2012

Luuk van Middelaar (1973) is filosoof en historicus. Hij studeerde in Groningen en Parijs. Sinds zijn debuut *Politicide* (1999), bekroond met de prestigieuze *Prix de Paris*, verwierf de 'toonaangevend politiek filosoof' een invloedrijke stem in het publieke debat, als essayist en columnist. Sinds 2000 leerde hij als politiek adviseur de Brusselse en Haagse politiek van binnenuit kennen. Direct na publicatie van *De passage naar Europa: geschiedenis van een begin* (2010) is Luuk van Middelaar uitgenodigd politiek adviseur en speechwriter te worden van Herman Van Rompuy, de voorzitter van de Europese Raad. Zelden zat de geschiedenis van Europa zo dicht aan tafel naast haar toekomst!

Voor *De passage naar Europa* is Luuk van Middelaar door de verzamelde Nederlandse en Vlaamse filosofen geëerd met de *Socrates Prijs* voor het meest prikkelende, Nederlandstalige filosofieboek. Nadien is hij ook door de Nederlandse historici onderscheiden met de *Veegens Prijs* vanwege de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. Van *De passage naar Europa* zijn een Franse (Éditions Gallimard) en een Engelse (Yale University Press) vertaling in voorbereiding; een Hongaarse (Typotex Kiadó) en een Poolse (Wydawnictwo Aletheia) vertaling zijn in 2011 reeds verschenen.

*De geschiedenis was zo onvoorspelbaar
als de toekomst is. Daarom hebben we politiek.'*

- Luuk van Middelaar

Luuk van Middelaar

POLITICIDE

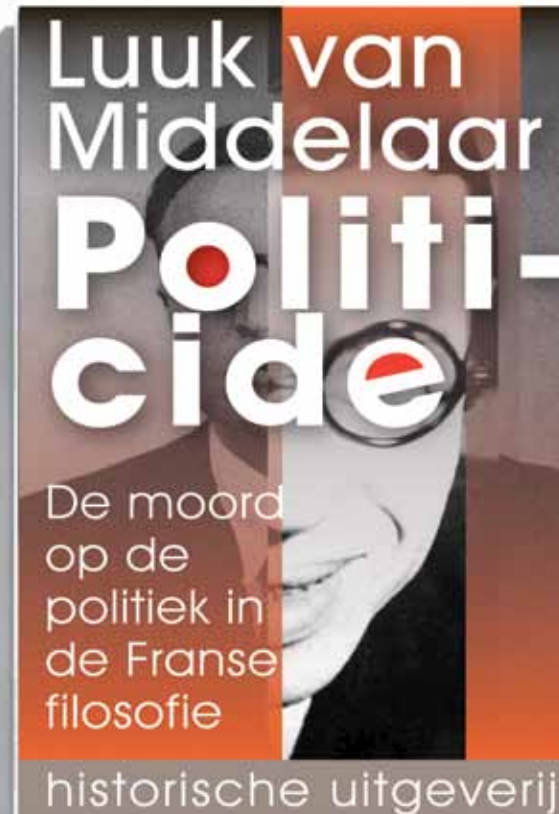
*De moord op de politiek
in de Franse filosofie*

MEER NOG DAN het veelgeprezen *Passage naar Europa* leest Luuk van Middelaars debuut *Politicide. De moord op de politiek in de Franse filosofie* als 'een filosofische whodunnit'. De uit Rusland geëmigreerde filosofieprofessor Alexandre Kojève speelt de hoofdrol. Met zijn weergaloze colleges over Hegel in het Parijs van de jaren 1930 zou hij de Franse filosofie beslissend beïnvloeden. In de collegebanken zat vrijwel de hele nieuwe generatie Franse intellectuelen, Maurice Merleau-Ponty, Jean-Paul Sartre, Raymond Aron, Georges Bataille, Jacques Lacan, Raymond Queneau en André Breton. Tot aan de zogeheten 'Nieuwe filosofen', aangevoerd door de 'witgebloesde denker' Bernard-Henri Lévy, heeft de diepingrijpende invloed van Kojève de Franse politieke filosofie in een spagaat gebracht tussen terreur en utopie.

In *Politicide* beschrijft Luuk van Middelaar de moord op de politiek in de Franse filosofie in de periode dat de Franse filosofie wereldomspannende invloed kreeg,

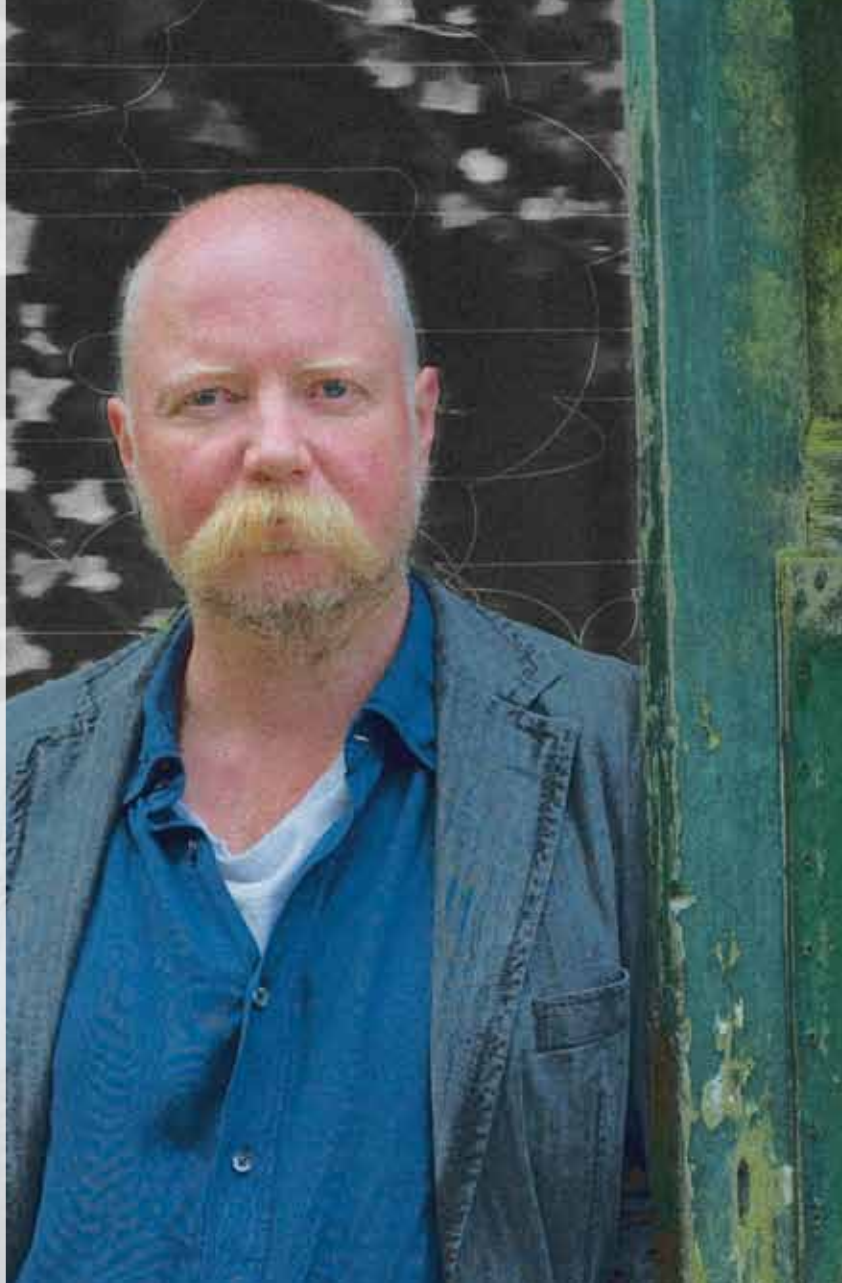
van 1945-1989. Het is een ontmaskerend en onthullend betoog, dat een haarscherp beeld geeft van de intense ideeënstrijd tussen filosofie en politiek.

Van Middelaars aanklacht tegen de moord op de politiek in de Franse filosofie leest niet alleen als een meeslepende geschiedenis, maar ook als een aanstekelijke lofzang op de politiek. Van Middelaar ikt hier voor het eerst zijn begrip van de **homo politicus** dat hij mede dankt aan Machiavelli, de eerste politiek filosoof: 'het goede is niet altijd en overal hetzelfde.' Eindelijk is *Politicide* dankzij deze herdruk weer verkrijgbaar.

Politicide | Luuk van Middelaar | € 24,50 | ISBN 978-90-6554-220-5 | NUR 730 | 260 blz. | paperback | met illustraties | vormgeving Gerard Hadders & Rudo Hartman | verschijning 18 oktober 2011

Piet Gerbrandy (1958) is de veel geroemde vertaler van Quintilianus' *Opleiding tot redenaar*, waarvan precies een decennium na verschijnen dit jaar de zesde druk is verschenen. In 10 jaar zijn er van dit standaardwerk van de Romeinse retorica-leraar zo'n 10.000 exemplaren verkocht. Gerbrandy is dichter, onlangs nog van *Smijdige witheid*, en hij ontving voor zijn poëtisch en essayistisch oeuvre de Van der Hoogt Prijs, de Gorter Prijs en de Kellendonk Prijs. Hij is docent, en uitzonderlijk goed thuis in zowel de Romeinse en de Griekse letteren als de Nederlandse literatuur. In *De gong en de rookberg* leest Gerbrandy de poëzie van Ter Balkt en Hamelink met alle middelen en vaardigheden die hem ten dienste staan. Uit deze uiterst intensieve dubbel-lezing rijst een monument op van de hedendaagse literaire traditie en klassieke cultuur.

'Alle lezers zijn gelijk, maar dat wil niet zeggen dat alle interpretaties even goed zijn. De waarde van een interpretatie wordt bepaald door haar overtuigingskracht. Dat is een retorische categorie.'

— Piet Gerbrandy

Piet Gerbrandy DE GONG EN DE ROOKBERG

Intrigerende materie van H.H. ter Balkt en Jacques Hamelink

ZELDEN TOONT EEN criticus zich bereidwillig om de aard en de methode van zijn lezing en interpretatie van poëzie systematisch en vrijelijk uit de doeken te doen. Dit is nu precies wat poëziecriticus Piet Gerbrandy in **De gong en de rookberg** onderneemt.

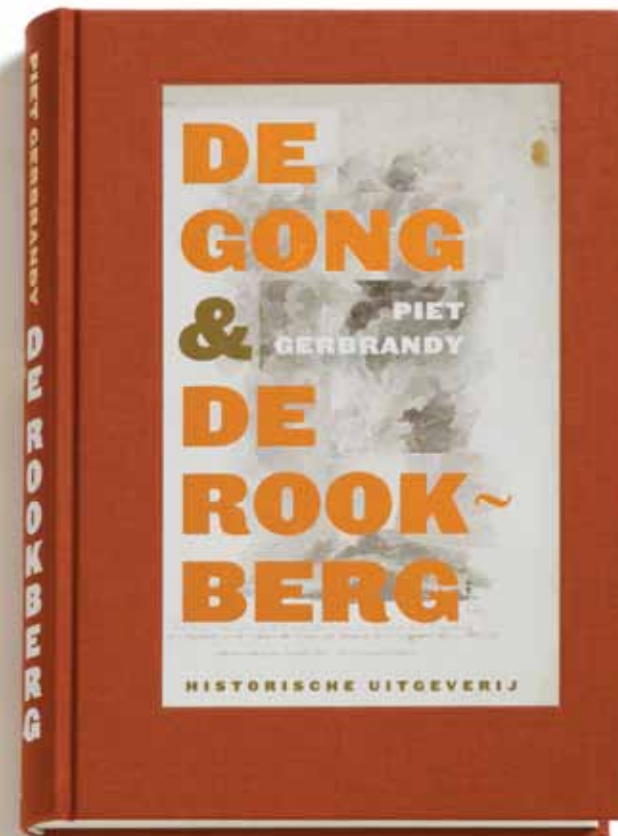
Uitvoerig bespreekt hij de poëzie van twee weerbarstige dichters, de *Laaglandse hymnen* van H.H. ter Balkt en *Zilverzonnige en onneembare maan* van Jacques Hamelink. Het epos van Ter Balkt en de elegie van Hamelink ontleedt Gerbrandy regel voor regel, woord voor woord, letter voor letter, wit na wit. Veelsoortige bronnen boort hij hiervoor aan: literaire teksten uit Europese en andere tradities, historische verhalen, beeldende kunst, archeologisch materiaal. Talloze verwijzingen zoekt hij tot op de soms onzekerste bodem uit, want weerspannige ondoorgrondelijkheid is zowat de karakteristiek van beide dichters.

Maar Gerbrandy's mes snijdt aan twee kanten, want de werkelijke protagonist in **De gong en de rookberg** is de lezer. Het is de lezer immers die de verwijzingen ziet, de lezer spoort de bronnen op. Hij zoekt, en vindt structuren. De gedichten verwijzen niet, noch bieden ze een structuur aan, maar het is de lezer die ze er

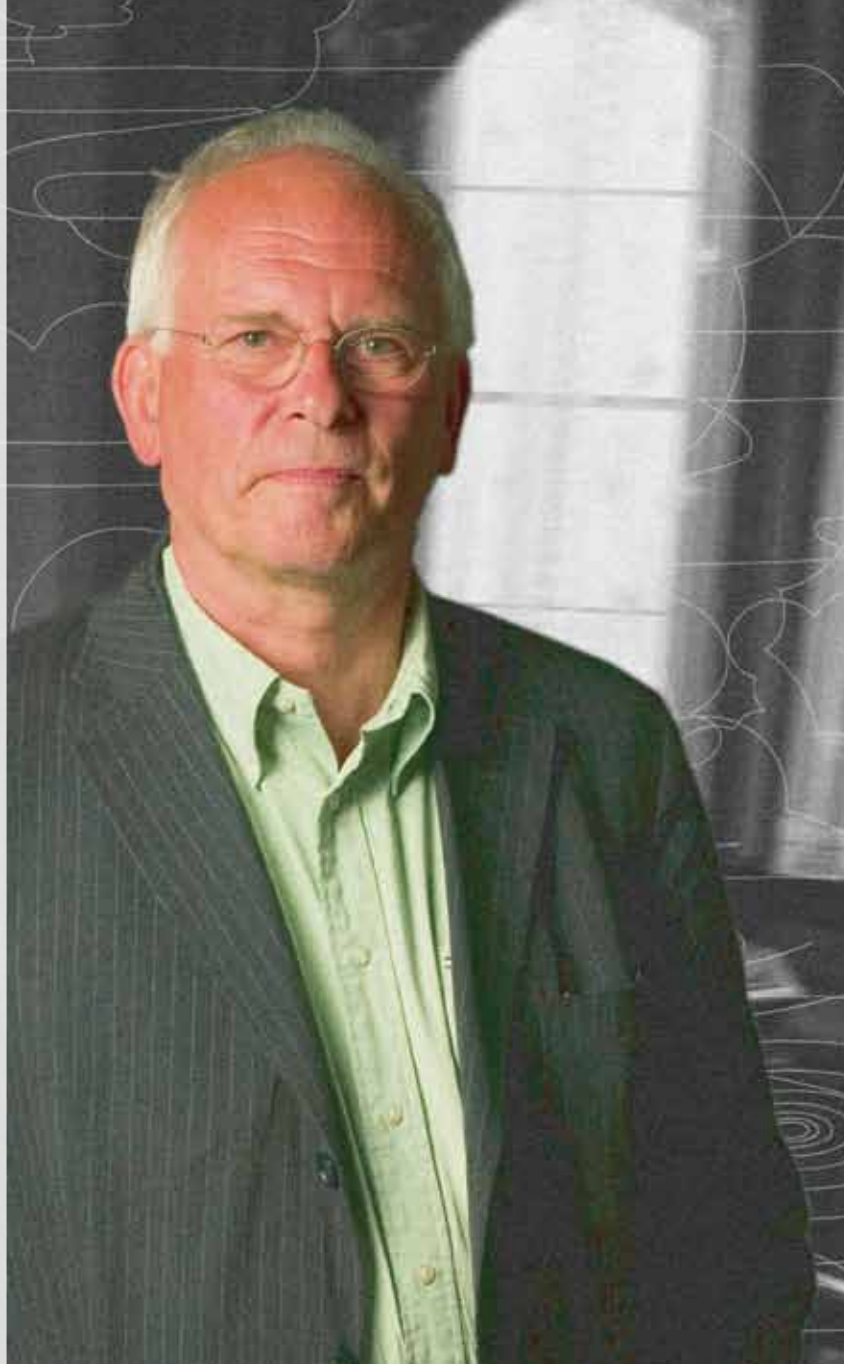
inlegt. De door Ter Balkt en Hamelink gepubliceerde teksten, zo stelt Gerbrandy radicaal, zijn slechts in potentie gedichten, zaden die een lezer behoeven om in diens brein op te bloeien tot volwaardige gedichten. De mentale biotoop van de lezer bepaalt hoe het gewas er uiteindelijk uitziet.

De ideale lezer is de hovenier die de poëzie cultiveert. In **De gong en de rookberg** is Piet Gerbrandy de ideale lezer van de poëzie van Hamelink en Ter Balkt. Iedere andere lezer van dezelfde teksten zal er andere poëzie van maken, waarvan hij dan de ideale lezer is. Een tekst wordt pas een gedicht in het brein van de lezer.

De gong en de rookberg | Piet Gerbrandy |
€ 38,75 | ISBN 978-90-6554-036-2 | NUR 620 |
512 blz. | met illustraties | gebonden |
vormgeving Gerard Hadders &
Hannie Pijnappels |
verschijnt 21 september 2011

Dick van Halsema (1943) is emeritus hoogleraar Nederlandse letterkunde (Amsterdam) en lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Hij publiceert bestendig over de dichter Leopold, eerst met *Bijeen het vroeger en het later, de dichter Leopold en zijn bronnen. Een onderzoek naar de verwerking van de bronnen in een groep onvoltooide gedichten uit de nalatenschap van J.H. Leopold* (1986), nadien met *Opstellen over werk en dichterschap van J.H. Leopold*, getiteld *Dit eene brein* (1999). Parallel gaat zijn onderzoek naar de Nederlandse literaire cultuur aan het einde van de negentiende eeuw, waarvan hij verslag heeft gedaan in *Te zoeken in deze angstige eeuw. Sporen van decadence-voorstellingen in de Nederlandse letterkunde aan het einde van de negentiende eeuw* (1994), *Epifanie, ogenblikken van verlichting en verschrikking in de Nederlandse letterkunde rond 1900* (2006) en kort geleden nog in *Vrienden & visioenen, een biografie van Tachtig* (2010). De kamer van Leopold is een voorproef van de biografie van Leopold, die is voorzien voor 2015.

‘Toen ik de foto voor het eerst zag was dat de historische sensatie in optima forma’

- Dick van Halsema

Dick van Halsema

De kamer van Leopold

DICK VAN HALSEMA is de biograaf van de grootste Nederlandse dichter van de twintigste eeuw, J.H. Leopold. Een leven lang doet Van Halsema al onderzoek naar het denken en doen, schrijven en dichten, naar het wezen van het dichterslijk brein en gevoelens van Leopold.

Van Halsema bouwt grondig aan de piramide die de biografie uiteindelijk zal zijn. Het zand en losse stenen zorgvuldig schoonmakend, taxerend, herplaatsend in *Bijeen het vroeger en het later, de dichter Leopold en zijn bronnen; een onderzoek naar de verwerking van de bronnen in een groep onvoltooide gedichten uit de nalatenschap van J.H. Leopold*. Hoe vervolgens de woorden in het leven en het leven in de woorden werkzaam zijn, beschrijft hij in *Dit eene brein, over werk en dichterschap van J.H. Leopold*.

Nu heeft hij de geheime kamer van Leopold bereikt. *De kamer van Leopold* is een voorpublicatie van de biografie die in 2015 zal verschijnen. Kort geleden heeft Van Halsema toegang gekregen tot een wegterend en bijna verloren gegaan deel van de nalatenschap van J.H. Leopold. In de disparate bescheiden bevond zich een foto van de werkkamer van Leopold, een sensationele, totaal onverwachte blik in het teruggetrokken leven van de dichter. De foto toont een verassend beeld van

draaglijke lichtheid, een bries zonlicht valt zijdelings op zijn schrijftafel, bladmuziek op de piano slaat zichzelf om in eindeloos herbeginnen, de kijker neemt voor even plaats in de lege stoel om met de blik van de dichter over zijn bureau te kijken. Als Leopold de foto niet zelf in scène heeft gezet, dan is hij zeldzaam goed getroffen.

De originele foto is nu al te zien op de door het literaire tijdschrift Tirade en uitgeverij Van Oorschot ontwikkelde website, waarop de kamer van Leopold bezocht, en detail voor detail uitvergroet bestudeerd kan worden. Bezoek de kamer van Leopold op www.dekamervanleopold.nl

De kamer van Leopold | Dick van Halsema | € 15,00 | ISBN 978-90-6554-088-1 | NUR 321/323 | 80 blz. | paperback | geïllustreerd | vormgeving Rudo Hartman | verschijning 5 december 2011

Piet Schrijvers (1939) is emeritus hoogleraar Latijnse taal- en letterkunde (Leiden) en lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Zijn voortreffelijkste essays zijn bijeengebracht in *Ik kan de Muzen niet haten*. Hij is de alom geprezen vertaler van de grote Latijnse epische dichters Lucretius (*De rerum natura*, *De natuur van de dingen*), Horatius (*Verzamelde gedichten*) en Vergilius (*Georgica*, *Landleven*). Aan zijn imposante reeks uitgaven is nu een – tweetalige – editie van Vergilius' *Aeneis* toegevoegd, de AENEAS. Piet Schrijvers is om zijn volledige vertaaloeuvre door het Prins Bernhard Cultuurfonds geëerd met de Martinus Nijhoff Prijs 2011, de belangrijkste Nederlandse onderscheiding voor vertalers. Momenteel bereidt hij een integrale vertaling voor van de tragedies van Seneca.

Vergilius AENEAS

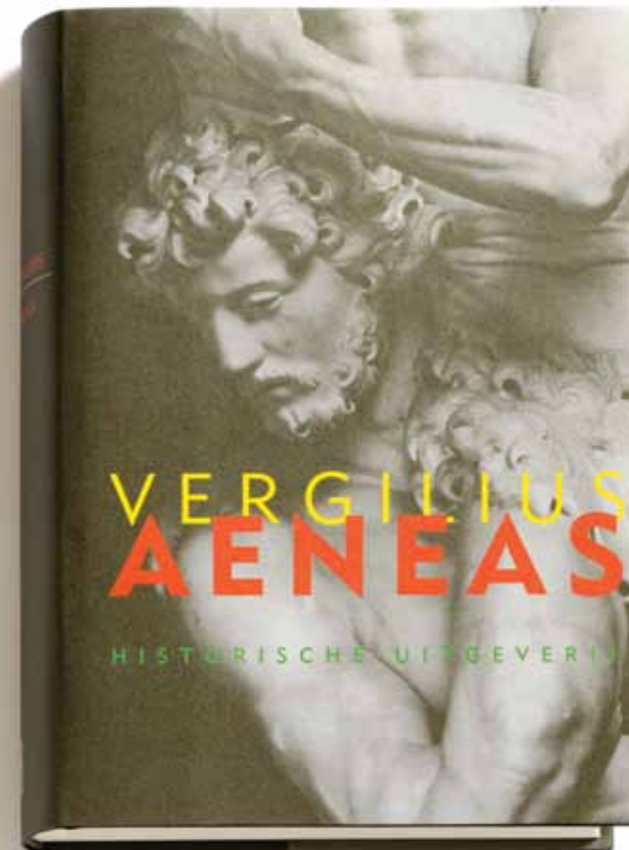
Aeneis

'IK ZING OVER de strijd en de man die uit Troje gevlucht is', zo opent Vergilius' heldendicht over Aeneas, de door de goden uitverkoren Trojaanse stamvader van de Romeinen. De *Aeneis* is de levensgeschiedenis van Aeneas, de man die ontsnapt aan de verwoesting van Troje, de wereld omzwerft, talloze gevaren en de liefde ontwijkt, Italië onderwerpt, en uiteindelijk aan zijn van de goden gegeven missie voldoet: de vestiging van Rome.

Vergilius (70-19 vC) heeft met de *Aeneis* in één epos de Romeinse versie willen maken van Homerus' *Ilias* en *Odyssee*. Aeneas is de veroveraar, wiens strijd zal uitmonden in de vrede van Augustus en de heerschappij van Rome over Europa en Afrika. Zijn tocht langs de kusten van de Middellandse Zee, door het onderaardse dodenrijk, is gericht op zijn bestemming. Aeneas is de held zonder eigenschappen: zijn lot is bepaald door de geschiedenis.

De *Aeneis* is het nationale epos van het Romeinse volk. Moed, heldenstrijd, overwinning vormen de onontbeerlijke ingrediënten van het mythische ontstaan en de

opkomst van de macht van het Romeinse rijk. De vermenging van goddelijke uitverkiezing en mannelijke heldhaftigheid, van vredestichtende oorlog en brute veroveringsdrift, van noodlot en tragiek heeft van Aeneas, het epos en zijn held, een icoon gemaakt in de traditie van de westerse geschiedenis en cultuur.

Aeneas | Vergilius | € 49,95 |
ISBN 978-90-6554-242-7 | NUR 308 | 680 blz. |
gebonden met stofomslag |
vertaald door Piet Schrijvers |
vormgeving Rudo Hartman |
verschenen | presentatie 18 oktober 2011

'Latijn vertalen is allereerst een kwestie van luisteren, niet van lezen.'

– Piet Schrijvers

Historische Uitgeverij
Westersingel 37
9718 CC Groningen
telefoon
050 3 18 17 00
fax
050 3 14 63 83
e-mail
info@historischeuitgeverij.nl

voor een compleet overzicht
van het fonds
www.historischeuitgeverij.nl

vormgeving

Gerard Hadders | Schiedam
fotografie
Sake Elzinga | Assen
Mels van Zutphen | Rotterdam
TinTin Hadders | Schiedam
druk
Drukkerij De Maasstad |
Rotterdam

Vertegenwoordiging

voor de boekhandel
in Nederland
Gerard Pels Boekdiensten
Bordeslaan 90
5223 MS 's-Hertogenbosch
telefoon
073 65 77 282 * 06 23 769 142
e-mail
info@gerardpels.nl

Vertegenwoordiging

voor de boekhandel
in België
Linda Vandermeulen
Verspreidingscentrum Van Halewyck
Diestsesteenweg 71-A
3010 Leuven
telefoon
016 35 33 06
fax
016 35 33 07
e-mail
lindav@vanhalewyck.be

Afb. omslag: Thomas Houseago,
Untitled (Red Man), 2008

